Paragrafta Anlam: Konu, Ana Düşünce, Yardımcı Düşünce, Yapı

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Konu:** Paragrafta üzerinde durulan olay, durum ya da düşüncedir; "Paragraf neyden söz ediyor?" sorusunun cevabıdır.
- **Ana düşünce:** Yazarın okura asıl iletmek istediği mesajdır; "Yazar bize ne söylemek istiyor?" sorusunun cevabıdır. Genellikle paragrafın ilk ya da son cümlesinde yer alır.
- **Yardımcı düşünceler:** Ana düşünceyi açıklayan, destekleyen, örneklendiren ayrıntılardır. Başlık ise paragrafın konusunu ya da ana düşüncesini kısaca yansıtır.
- **Paragrafın yapısı:** Giriş cümlesi konuyu açar ve "bu yüzden, ayrıca, çünkü, oysa" gibi bağlayıcılarla başlamaz. Gelişme bölümü düşünceyi açıklar, sonuç bölümü toparlar.
- **Anlam bütünlüğü:** Konunun dışına çıkan cümle paragrafın akışını bozar. "Ama, oysa, ancak" gibi sözcükler düşüncenin yön değiştirdiği yeri gösterir.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Kavramları açıklamalarıyla eşleştiriniz.
1. konu 2. ana düşünce 3. yardımcı düşünce 4. başlık
a) Yazarın okura vermek istediği asıl mesaj
b) Metnin içeriğini kısaca yansıtan ad
c) Paragrafta üzerinde durulan olay, durum ya da düşünce
d) Ana düşünceyi açıklayan ve destekleyen ayrıntılar

2 "Bir kitabın ilk sayfasını açtığımızda aslında yeni bir kapıdan içeri adım atarız. Bu kapının ardında hiç görmediğimiz şehirler, tanımadığımız insanlar ve yaşamadığımız duygular bizi bekler. Okudukça başkalarının gözüyle bakmayı öğrenir, kendi dünyamızın sınırlarını genişletiriz. Bu yüzden kitap okumak, insanın tek bir hayata birçok hayat sığdırmasının en kolay yoludur."
Bu paragrafın konusu nedir?

3 "Bir kitabın ilk sayfasını açtığımızda aslında yeni bir kapıdan içeri adım atarız. Bu kapının ardında hiç görmediğimiz şehirler, tanımadığımız insanlar ve yaşamadığımız duygular bizi bekler. Okudukça başkalarının gözüyle bakmayı öğrenir, kendi dünyamızın sınırlarını genişletiriz. Bu yüzden kitap okumak, insanın tek bir hayata birçok hayat sığdırmasının en kolay yoludur."
Bu paragrafın ana düşüncesi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kitapların ilk sayfaları okurun ilgisini çekmelidir.
B) Kitaplarda anlatılan şehirler gerçek değildir.
C) Kitap okumak, insanın dünyasını genişleterek ona birçok hayat yaşatır.
D) Her insan yılda belli sayıda kitap okumalıdır.

4 "Taşındığımız evin boş odalarında dolaşırken eski evimizin her köşesi gözümün önüne geliyordu. Mutfaktaki gıcırdayan çekmece, balkondaki saksılar, pencereden görünen yaşlı dut ağacı… Hepsini geride bırakmıştım. Yeni evimiz daha büyük ve aydınlıktı ama içimdeki boşluğu dolduramıyordu."
Bu paragrafta ağır basan duygu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Özlem B) Heyecan C) Öfke D) Korku

5 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.
( ) Bir paragrafta birden fazla yardımcı düşünce bulunabilir.
( ) Giriş cümlesi "Bu nedenle" gibi bir bağlayıcıyla başlar.
( ) Ana düşünce genellikle paragrafın ilk ya da son cümlesindedir.
( ) Konunun dışına çıkan cümle anlam bütünlüğünü bozar.

6 "Dişlerimizi fırçalarken musluğu açık bırakmak, farkında olmadan litrelerce suyu boşa harcamamıza neden olur. Oysa dünyadaki tatlı su kaynakları sanıldığı kadar bol değildir. Her damlanın değerini bilmek ve suyu dikkatli kullanmak, gelecek nesillere karşı sorumluluğumuzdur."
Bu paragrafa en uygun başlık aşağıdakilerden hangisidir?

A) Diş Sağlığının Önemi
B) Her Damla Değerlidir
C) Musluk Nasıl Onarılır?
D) Dünyanın En Büyük Gölleri

7 Paragrafın bölümlerini görevleriyle eşleştiriniz.
1. giriş 2. gelişme 3. sonuç
a) Anlatılanları toparlar, bir yargıya bağlar.
b) Konuyu tanıtır, okurun ilgisini çeker.
c) Düşünceyi açıklar, örnek ve ayrıntılarla destekler.

8 (I) Arılar, doğadaki dengenin korunmasında büyük rol oynar. (II) Çiçekten çiçeğe konarak bitkilerin tozlaşmasını sağlarlar. (III) Böylece pek çok meyve ve sebzenin yetişmesine katkıda bulunurlar. (IV) Balın içinde birçok vitamin ve mineral bulunur. (V) Arıların azalması, sofralarımızdaki yiyeceklerin de azalması anlamına gelir.
Bu paragrafta numaralanmış cümlelerden hangisi **düşüncenin akışını bozmaktadır**?

A) II B) III C) IV D) V

9 "Karıncalar son derece düzenli bir toplum yaşamı sürer. - - - - Kimi yuvayı onarır, kimi yiyecek taşır, kimi de yavrulara bakar. Bu iş bölümü sayesinde koloni zorlu koşullarda bile ayakta kalır."
Bu paragrafta boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Karıncalar kendi ağırlıklarından çok daha ağır yükler taşıyabilir.
B) Bazı karınca türleri ağaçların içinde yaşar.
C) Karıncalar kışın yuvalarından hiç çıkmaz.
D) Kolonideki her karıncanın belirli bir görevi vardır.

10 "Düzenli yürüyüş yapmak sanıldığından çok daha fazla fayda sağlar. Günde otuz dakikalık tempolu bir yürüyüş kalbi güçlendirir, kan dolaşımını hızlandırır. Açık havada yürümek aynı zamanda zihni dinlendirir, günün yorgunluğunu azaltır. Üstelik bu sporu yapmak için ne pahalı bir ekipmana ne de özel bir alana ihtiyaç vardır."
Bu paragraftaki yardımcı düşüncelerden ikisini yazınız.

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 "Düzenli yürüyüş yapmak sanıldığından çok daha fazla fayda sağlar. Günde otuz dakikalık tempolu bir yürüyüş kalbi güçlendirir, kan dolaşımını hızlandırır. Açık havada yürümek aynı zamanda zihni dinlendirir, günün yorgunluğunu azaltır. Üstelik bu sporu yapmak için ne pahalı bir ekipmana ne de özel bir alana ihtiyaç vardır."
Bu paragrafta yürüyüşle ilgili aşağıdakilerden hangisine **değinilmemiştir**?

A) Kilo vermeye yardımcı olduğuna
B) Kalp sağlığına katkı sağladığına
C) Zihni dinlendirdiğine
D) Kolayca yapılabilen bir spor olduğuna

12 (I) Eskiden mahalle aralarında çocuk sesleri eksik olmazdı. (II) Saklambaç, ip atlama, seksek gibi oyunlar akşama kadar sürerdi. (III) Anneler pencereden seslenmeden kimse eve dönmezdi. (IV) Bugün ise çocukların büyük bir kısmı zamanını ekran karşısında geçiriyor. (V) Sokaklar sessiz, parklar ise çoğu zaman boş.
Bu paragraf iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf hangi cümleyle başlar?

A) II B) III C) IV D) V

13 "Teknoloji hayatımızı pek çok yönden kolaylaştırdı. Artık bir tuşa dokunarak dünyanın öbür ucundaki biriyle görüşebiliyoruz. Ancak ekranlara bu kadar bağlanmak, yanı başımızdaki insanlarla aramıza görünmez bir duvar örüyor. - - - -"
Bu paragrafın sonuna aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Yeni çıkan telefonlar her geçen yıl daha da hafifliyor.
B) Bu yüzden teknolojiyi kullanırken yakınlarımıza ayıracağımız zamanı unutmamalıyız.
C) Bu nedenle teknolojik aletlerden tamamen vazgeçmeliyiz.
D) İnternet ilk olarak askerî amaçlarla kullanılmıştır.

14 Aşağıdaki cümlelerden hangisi bir paragrafın **giriş cümlesi** olabilir?

A) Bu yüzden yemeklerimiz yabancı turistlerin de ilgisini çeker.
B) Ayrıca her bölgenin kendine özgü tatları vardır.
C) Çünkü bu mutfak yüzyıllar boyunca birçok kültürden beslenmiştir.
D) Türk mutfağı, dünyanın en zengin mutfaklarından biridir.

15 "Gönüllü olarak bir işe katılan insan, yalnızca başkalarına yardım etmiş olmaz. Bir fidan dikerken, bir yaşlının alışverişini taşırken ya da bir kitap bağışlarken kendi içinde de bir şeyleri büyütür. Başkalarının yüzündeki gülümseme, insanın kendi mutluluğuna dönüşür."
Bu paragrafın ana düşüncesini kendi cümlenizle yazınız.

16 Karışık verilen cümleleri anlamlı bir paragraf oluşturacak biçimde sıralayınız.
(I) Sonunda gökyüzünde renkli bir uçurtma süzülmeye başladı.
(II) Dedemle birlikte ince çıtaları ve renkli kâğıtları masaya dizdik.
(III) Çıtaları çapraz bağlayıp üzerine kâğıdı yapıştırdık.
(IV) Kurumasını bekledikten sonra ipini bağlayıp tepeye çıktık.

17 "Leylekler her yıl binlerce kilometre yol kat ederek aynı yuvaya döner. Bilim insanları, bu kuşların yönlerini bulurken güneşin konumundan, yeryüzündeki dağlardan ve nehirlerden yararlandığını düşünüyor. Genç leylekler ilk göçlerinde yaşlı kuşları izleyerek yolu öğrenir. Uzun yolculuk sırasında sıcak hava akımlarını kullanarak kanat çırpmadan kilometrelerce süzülebilirler. Ne yazık ki sulak alanların kurutulması, leyleklerin dinlenip beslendiği durakları her geçen yıl azaltıyor."
Bu paragrafta aşağıdaki soruların hangisinin cevabı **yoktur**?

A) Genç leylekler göç yolunu nasıl öğrenir?
B) Leylekler yönlerini bulurken nelerden yararlanır?
C) Leylekler bir göçte ortalama kaç gün yolculuk eder?
D) Leylekler kanat çırpmadan nasıl süzülür?

18 "Taşındığımız evin boş odalarında dolaşırken eski evimizin her köşesi gözümün önüne geliyordu. Mutfaktaki gıcırdayan çekmece, balkondaki saksılar, pencereden görünen yaşlı dut ağacı… Hepsini geride bırakmıştım. Yeni evimiz daha büyük ve aydınlıktı ama içimdeki boşluğu dolduramıyordu."
Bu paragrafa bir başlık yazınız ve başlığı neden seçtiğinizi bir cümleyle açıklayınız.

19 (I) Pek çok insan hata yapmaktan korkar ve bu yüzden yeni şeyler denemekten kaçınır. (II) Hatalar genellikle başarısızlığın işareti olarak görülür. (III) Oysa hatalar, doğru yolu bulmamız için bize yol gösteren işaretlerdir. (IV) Bisiklete binmeyi öğrenen bir çocuk defalarca düşer ama her düşüşte dengesini biraz daha iyi kurar. (V) Kısacası hata yapmadan öğrenmek mümkün değildir.
Bu paragrafta asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Çocuklar bisiklete binerken çok dikkatli olmalıdır.
B) Hatalar, öğrenme sürecinin doğal ve gerekli bir parçasıdır.
C) İnsanların çoğu yeni şeyler denemekten hoşlanır.
D) Hata yapan insanlar başarılı olamaz.

20 "Mahallemizin ayakkabı tamircisi Hüsnü Usta, dükkânını her sabah herkesten önce açardı. Getirilen her ayakkabıyı sanki kendisininmiş gibi özenle onarır, işi bitmeden müşterisini göndermezdi. Parası yetmeyen öğrencilerden ücret almaz, "Okuyun da büyük adam olun, borcunuz o olsun." derdi. Dükkânı küçüktü ama gönlü mahallenin en büyük evinden bile genişti."
Bu paragrafta Hüsnü Usta'nın aşağıdaki özelliklerinden hangisi **vurgulanmamıştır**?

A) İşini özenle yapması
B) Çalışkan olması
C) Cömert ve iyi kalpli olması
D) Sabırsız ve aceleci olması

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 "Leylekler her yıl binlerce kilometre yol kat ederek aynı yuvaya döner. Bilim insanları, bu kuşların yönlerini bulurken güneşin konumundan, yeryüzündeki dağlardan ve nehirlerden yararlandığını düşünüyor. Genç leylekler ilk göçlerinde yaşlı kuşları izleyerek yolu öğrenir. Uzun yolculuk sırasında sıcak hava akımlarını kullanarak kanat çırpmadan kilometrelerce süzülebilirler. Ne yazık ki sulak alanların kurutulması, leyleklerin dinlenip beslendiği durakları her geçen yıl azaltıyor."
Bu paragraftan aşağıdaki yargılardan hangisine **ulaşılamaz**?

A) Leylekler göç sonrasında aynı yuvaya dönebilir.
B) Leylekler göç ederken yalnızca geceleri yol alır.
C) Genç leylekler göç yolunu deneyimli kuşlardan öğrenir.
D) Sulak alanların azalması leylekleri olumsuz etkiler.

22 (I) Pek çok insan hata yapmaktan korkar ve bu yüzden yeni şeyler denemekten kaçınır. (II) Hatalar genellikle başarısızlığın işareti olarak görülür. (III) Oysa hatalar, doğru yolu bulmamız için bize yol gösteren işaretlerdir. (IV) Bisiklete binmeyi öğrenen bir çocuk defalarca düşer ama her düşüşte dengesini biraz daha iyi kurar. (V) Kısacası hata yapmadan öğrenmek mümkün değildir.
Bu paragrafta **düşüncenin yön değiştirdiği** cümle hangisidir?

A) III B) II C) IV D) V

23 "Bir şehri tanımak için yalnızca ünlü yapılarını gezmek yetmez. - - - - Pazar yerlerinde dolaşmak, sokak aralarındaki küçük dükkânlara uğramak ve yerel yemekleri tatmak bu yüzden önemlidir. Çünkü bir şehrin ruhu, en çok orada yaşayan insanların gündelik hayatında saklıdır."
Bu paragrafta boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Ünlü yapılar bir şehrin en çok ziyaret edilen yerleridir.
B) Şehirleri gezmek için en uygun mevsim ilkbahardır.
C) Yerel yemekler bazen yabancılara ağır gelebilir.
D) Asıl önemli olan, o şehrin insanlarının nasıl yaşadığını görebilmektir.

24 **1. Metin:** "Yağmurlu bir günde pencerenin önüne oturup damlaların cama çarpışını izlemek bana huzur verir. Her damla, zihnimdeki kalabalığı biraz daha yıkar."
2. Metin: "Kar yağdığında bütün şehir sessizleşir. O beyaz sessizlikte yürürken içimdeki bütün telaş diner."
Bu iki metnin **ortak özelliği** aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hava olaylarının oluşumu bilimsel olarak açıklanmıştır.
B) Kışın zorlukları ve getirdiği sorunlar sıralanmıştır.
C) Bir doğa olayının insana verdiği huzur anlatılmıştır.
D) Olaylar bir çocuğun gözünden aktarılmıştır.

25 "Mahallemizin ayakkabı tamircisi Hüsnü Usta, dükkânını her sabah herkesten önce açardı. Getirilen her ayakkabıyı sanki kendisininmiş gibi özenle onarır, işi bitmeden müşterisini göndermezdi. Parası yetmeyen öğrencilerden ücret almaz, "Okuyun da büyük adam olun, borcunuz o olsun." derdi. Dükkânı küçüktü ama gönlü mahallenin en büyük evinden bile genişti."
Bu paragraftaki "gönlü mahallenin en büyük evinden bile genişti" sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hüsnü Usta'nın çok iyi kalpli ve cömert biri olduğu
B) Hüsnü Usta'nın büyük bir evde oturduğu
C) Dükkânın zamanla genişletildiği
D) Mahallede büyük evlerin bulunduğu

---

26 (I) Kış aylarında kuşlar yiyecek bulmakta zorlanır. (II) Toprak donar, böcekler saklanır, ağaçlarda meyve kalmaz. (III) Balkonlara ya da bahçelere bırakılacak birkaç avuç tahıl, onlar için hayat kurtarıcı olabilir. (IV) Kuşlar, göç ederken binlerce kilometre yol kat edebilir. (V) Kapların içine konacak temiz su da en az yem kadar önemlidir.
Bu paragrafta numaralanmış cümlelerden hangisi **anlam bütünlüğünü bozmaktadır**?

A) II B) IV C) III D) V

---

27 Karışık verilen cümleleri anlamlı bir paragraf oluşturacak biçimde sıralayınız.
(I) Bu yüzden her gün en az bir saatimi ekrandan uzak geçirmeye karar verdim.
(II) Geçen ay telefonumun ekran süresine baktığımda gerçekten şaşırdım.
(III) O bir saatte kitap okuyor, yürüyüşe çıkıyor ya da ailemle sohbet ediyorum.
(IV) Günde ortalama beş saatimi ekran karşısında geçiriyordum.
(V) Kısa sürede kendimi daha dinç ve mutlu hissetmeye başladım.

---

28 "Mahallemizde her cumartesi kurulan pazar, yalnızca alışveriş yapılan bir yer değildir. Burada komşular birbirinin hatırını sorar, yaşlılar gençlere eski tarifleri anlatır, çocuklar da ilk kez para verip bir şey almanın heyecanını yaşar. Pazarcılar müşterilerini adlarıyla tanır, çoğu zaman bir avuç fazla meyveyi poşete ekler."
Bu paragrafa göre aşağıdakilerden hangisi **söylenebilir**?

A) Pazar, mahalle halkı arasında sıcak bir iletişimin kurulduğu bir yerdir.
B) Pazardaki ürünler marketlerdekinden daha ucuzdur.
C) Pazar her gün kurulduğu için mahallede çok önemlidir.
D) Pazarcılar yalnızca yaşlı müşterilere ikram yapar.

---

29 Aşağıdaki cümlelerden hangisi bir paragrafın **sonuç cümlesi** olmaya en uygundur?

A) Uyku, vücudun kendini yenilediği bir süreçtir.
B) Örneğin bir gencin günde sekiz ila on saat uyuması önerilir.
C) Kısacası sağlıklı bir yaşam için dengeli beslenme ve düzenli uyku birbirinden ayrılamaz.
D) Beslenme alışkanlıklarımız ise çocukluk yıllarında şekillenir.

30 Ana düşüncesi "**Küçük alışkanlıklar büyük değişimlerin başlangıcıdır.**" olan, 4-5 cümlelik bir paragraf yazınız. Paragrafınızda en az bir örnek kullanınız.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**